

שבת שלום

Shabbathilsen fra Bergstien

Shabbat Bo

שבת בא

fredag 27. - lørdag 28. januar 2012		ד' בשבט תשע"ב
Shabbat (og kveldsbønn) begynner	15.40	זמן הדלקת נרות, מנחה קבלת שבת וערבית
Morgenbønn	9.00	שחרית
Barnegudstjeneste	11.00	תפילת ילדים
Ettermiddagsbønn	12.50	מנחה
Shabbat slutter	17.30	צאת השבת

Denne shabbaten

Denne shabbaten inviterer foreldre og elever i 2. klasse i cheider til kiddush.

Forfatter av ukens Dvar Tora

Michael Kohn, født 1985 i Oslo, har vært en aktiv del av DMT fra fødselen av. Fra Den Jødiske Barnehagen til cheider, hvor han senere også arbeidet som lærer i tre år. Han har vinnertitler fra både bordtennis- og golfturneringer i menigheten. Michael var leder og formann for B'nei Akiva Oslo i fem år, før han dro på Hachshara. Han har flere år vært leder og leirpappa for sommerleieren på Hytta i Bærum. Han har en bachelor i business fra Manchester og befinner seg for tiden studerende på Yeshivat Sulam Yaakov i Israel.

Ukens avsnitt

פרשת השבוע

Andre Mosebok 10.1-13.6

שמות

Haftara: Jeremia 46.13-28 ירמיהו

I ukens avsnitt leser vi de siste tre plagene. Gud lar gresshopper og deretter mørke ramme Egypt. Til slutt skal alle førstefødte egyptere dø fordi Farao ikke vil la israelittene gå. Israelittene får beskjed om å ofre et lam til Herren, og smøre blodet fra lammet på sine dørstolper og dørkarmer. Slik kan Gud la israelittenes hjem stå i fred når han kommer for å drepe egypternes førstefødte. Til slutt i avsnittet fører Gud israelittene ut av Egypt.

Dvar Tora

Av Michael Kohn

”Gud sa til Moses, gå til Faraos hjerte for jeg har herdet hans hjerte...”

I ukens parasha leser vi om noen av de 20 plagene Faraos hjerte blir herdet i løpet av andre Mosebok. I løpet av de første 5 plagene sier teksten at Farao herdet sitt eget hjerte. Etter dette blir herdingen av Faraos hjerte tilskrevet en handling av gud og i setning nummer 20 leser vi at ”gud herdet Faraos hjerte og Farao nektet dem å reise.” Dette har blitt oppfattet som problematisk av mange jødiske tenkere.

Er herdingen av Faraos hjerte et brudd på hans frie vilje og selvkontroll? Hvis gud herder Faraos hjerte for å kunne holde jødene som slaver, kan Farao da holdes ansvarlig?

Fri vilje og kontroll over egne handlinger blir av mange oppfattet som en forutsetning for budenes relevans. De er meningsløse om vi ikke selv kan velge å følge dem. Hvordan kan vi forsvare ondskap i verden om vi ikke har fri vilje? Om gud fikk bestemme kan vi anta at vi alltid ville valgt det gode. Derfor kan vi konkludere med at vi har fri vilje. Guds herding av Faraos hjerte ser derimot ikke ut til å gi Farao mulighet til å velge som han vil.

Hva betyr det at ”gud vil herde Faraos hjerte”? Er det en forskjell på at gud gjør det og når teksten sier det er Farao som herder sitt eget hjerte?

Rambam (1135 – 1204) er tydelig på at gud har tatt vekk Faraos frie vilje. Farao hadde gjort urett mot jødene på egen hånd ved å drepe nyfødte guttebarn og gjøre jødene til slaver. I løpet av de første 5 plagene står det at Farao herder sitt eget hjerte. Det er først etter dette at gud tar bort Faraos frie vilje.

Abarbanel (1437 – 1508) fokuserer på at herdingen av Faraos hjerte alltid hendte etter at plagene hadde stoppet, ikke mens det pågikk. Pusterommet mellom plagen og Moses’ oppfordring om å la jødene gå ga Farao en mulighet til å se på det hele som en naturlig hendelse. Dette gjorde det lettere for han å unngå kravet om å slippe jødene fri. Mange rabbinere mener at plagene var naturlige hendelser og når vi ser at flere av dem hender i våre dager også, kan vi forstå Faraos aversjon mot å tilskrive plagene til en mektigere gud. Herdingen var simpelthen det at gud avbrøt plagene før Moses kom med ønsket om frigivelse. Denne betenkningstiden ga Farao muligheten til å bygge opp sin motvilje mot Moses’ krav og herde sitt hjerte, istedenfor å måtte gjøre sitt valg under de vanskelige omstendighetene da plagene pågikk.

Abarbanels forklaring levner muligheten for å opprettholde Faraos frie vilje. Den gjør ham også ansvarlig for uretten gjort mot jødene.

Umberto Cassuto (1883 – 1951) var bibelprofessor på det Hebraiske Universitet i Jerusalem. I sine kommentarer til Torah forsøker han å takle de store spørsmålene knyttet til ukens avsnitt. Cassuto forteller at i tidlig hebraisk språk var det naturlig å uttrykke seg på en måte som tilegnet ethvert fenomen som en aktiv handling av gud. På bakgrunn av troen på at allting har kommet ut fra én kilde så sees alt som hender som direkte utført av Herren.

I Samuel leser vi om Hannah som sliter med å bli gravid og teksten uttrykker det som at "gud har stengt hennes livmor." Andre Mosebok karakteriserer et uaktsomt drap som at "det skjedde med guds gjerning."

Alternativet er å se på alle de detaljerte handlingene som fører opp til en bestemt situasjon. Et uendelig antall resultat av valg som blir gjort. Vi har ikke mulighetene til å se dybden i alt som foregår rundt oss, og alt som har ledet opp til situasjonen vi til enhver tid befinner oss i. Derfor ble det naturlig å hoppe over alle mellomledd og trekke alt tilbake til den originale kilden for liv, nemlig gud. Teksten forsøker ikke fortelle oss at det var gud som hindret Hannah å få barn, men den uttrykker seg med språket som ble brukt i det tidlig isrealittiske samfunnet for å fortelle at Hannah forble barnløs. "Gud kommer til å herde Faraos hjerte" er motsvarende til "hans hjerte vil bli herdet." Gud er like aktiv, eller inaktiv om du vil, selv når det er Faraos selv som herder sitt eget hjerte. Meningen i de to setningene er den samme og derfor blir de brukt om hverandre i Torah.

Vi ser fra Cassutos forklaring at det ikke er gud som bestemmer Faraos handlinger. Ikke engang når det spesifikt står at gud herdet Faraos hjerte.

Hva innebærer da en slik herding som Torah forteller om?

Jeg tror det er viktig å huske på relasjonene i historien. Slaveri er på denne tiden en normalitet. Faraos selv er en gud i det egyptiske samfunnet og en frigivelse av jødene vil være en erkjennelse av at det finnes mektigere guder enn ham selv. Ikke bare ville han miste ansikt overfor sitt egyptiske folk, men en innrømmelse av at slavefolkets Herre var mektigere enn deres egne guder. Det er disse sperrene som ligger bak herdingen av Faraos hjerte og som gjør det bortimot umulig å etterkomme ønske om å frigi jødene.

Faraos hjerte blir herdet etter det første mislykkede møtet mellom ham og Moses. Moses beordrer her Faraos med den kjente setningen "let my people go". Nå blir Moses nødt til å få Faraos til å gå tilbake på sitt ord. Faraos må nå innrømme sin feil i å nekte hebreerne å reise på bakgrunn av ordre fra en annen gud. Dette er selvsagt ikke lett. Spesielt ikke for en som blir ansett som guddommelig.

Vi kan lære mye om vår tilnærming til andre mennesker gjennom møtene mellom Moses og Faraos.

Rambam forklarer at Faraos ble et nei-menneske på bakgrunn av de første gangene han nekter å frigi jødene. Rambam påpeker at vi er vanedannende skapninger, og jo flere ganger vi sier nei til noe, desto lettere blir det å si nei neste gang.

Vi kan også lære av Moses' utviklede taktikk i møtene med Faraos der han etter hvert går bort fra å beordre til å forhandle. Selv med gud på sin side ser Moses at han ikke kommer noen vei uten at Faraos selv ser gode grunner for å slippe jødene fri. Derfor ber Moses om rett til å utøve sin religion ved å dra ut i ørkenen for å be til deres gud og de påfølgende forhandlinger dreier seg om detaljene rundt en reise ut i ørkenen for å be til hebreernes. Det kan virke som om Faraos til slutt innser legitimiteten i Moses' argument for på vei ut av Egypt oppfordrer Faraos Moses til å be for ham også. Uansett hvor gode grunner man selv føler man har på hånd så er det sjelden en motpart ser situasjonen på samme måte med mindre man får presentert argumenter for hvorfor FØRST.

Baksiden

Visste du at...

...et tungt hjerte var et symbol i det antikke Egypt på ondskap?

Under mumifiseringen av faraoen ble hjertet hans lagt i et glass. I underverdenen ville Faraoens hjerte bli veid mot en fjær. Et hjerte tyngre enn fjæren var et tegn på en ond farao. Dette førte til at han ble slukt av en skapning med krokodillehode og flodhestben. Et lett hjerte ville sende faraoen videre til et evig liv i en annen verden.

Ukens vits

Da Nazityskland var kraftig på retur, tok Hitler kontakt med en spåkone. Hun hadde ikke mye positivt å fortelle, men etter å ha sett nøye i glasskulen, sa hun: "Det eneste jeg kan si deg med sikkerhet er at du vil dø på en jødisk festdag. "

Hitler ville da vite hvilken dag det ville bli, og hun svarte: "Jeg vet kun at uansett hvilken dag du dør, så vil det være en jødisk festdag."

Ukens person

Janusz Korczak

Denne uken markeres den internasjonale Holocaustdagen. Derfor blir ukens person Janusz Korczak, barnebokforfatteren og barnelegen fra Warshawa. En usedvanlig kapasitet, høyt skattet av alle. Det sies blant annet at når hans ukentlige radioprogram om barn gikk på lufta, var byens gater tomme.

I 1940 var han lege ved det jødiske barnehjemmet. På grunn av sine mange medisinske bragder ble han tilbudt reisepass av den nazistiske overkommando i byen, men avslo. Han kunne ikke svikte barna. Da det ble tid for deportasjon fortalte han dem at de alle skulle ut på en reise. Han ba dem ta på seg sitt fineste tøy og gå i rekke bak ham. Selv bar han to av de minste. Øyenvitner forteller at alle de to hundre barna sang mens de marsjerte. Alle hadde en dukke eller leke med seg, ingen gråt, ingen løp vekk. De var fortrøstningsfulle. Bare han visste.

I Yad Vashem er det reist et monument til minne om ham og barna fra barnehjemmet i Warshawa.

